



# Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

5 päivänä toukokuuta 2022\*

Ennakkoratkaisupyyntö – Sosiaalipolitiikka – SEUT 157 artikla – Pöytäkirja (N:o 33) –  
Miesten ja naisten yhdenvertainen kohtelu työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa – Direktiivi  
2006/54/EY – 5 artiklan c alakohta ja 12 artikla – Sukupuoleen perustuvan välillisen syrjinnän  
kielto – Ammatillinen sosiaaliturvajärjestelmä, jota sovelletaan kyseisessä pöytäkirjassa  
ja 12 artiklassa tarkoitetun päivämäärän jälkeen – Virkamiesten ansioeläkkeet –  
Ansioläkkeiden vuosittaista tarkistusta koskeva kansallinen säännöstö – Ansioläkkeen määrän  
perusteella porrastetusti aleneva eläkkeiden tarkistus siten, että tietyn määrän ylittävät eläkkeet  
jätetään kokonaan tarkistamatta – Oikeuttamisperusteet

Asiassa C-405/20,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka  
Verwaltungsgerichtshof (ylin hallintotuomioistuin, Itävalta) on esittänyt 31.7.2020 tekemällään  
päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 28.8.2020, saadakseen ennakkoratkaisun  
asiassa

**EB,**

**JS ja**

**DP**

vastaan

**Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter, Eisenbahnen und Bergbau (BVAEB),**

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev, varapresidentti L. Bay Larsen, joka  
hoitaa ensimmäisen jaoston tuomarin tehtäviä, sekä tuomarit I. Ziemele, T. von Danwitz  
(esittelevä tuomari) ja P. G. Xuereb,

julkisasiamies: A. Rantos,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

\* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- JS ja EB, edustajanaan M. Riedl, Rechtsanwalt,
- DP itse ja edustajanaan M. Riedl, Rechtsanwalt,
- Itävallan hallitus, asiamiehinään J. Schmoll ja C. Leeb,
- Euroopan komissio, asiamiehinään B.-R. Killmann ja A. Szmytkowska,

kuultuaan julkisasiamiehen 27.1.2022 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

### **tuomion**

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 157 artiklan, SEUT 157 artiklasta tehdyn pöytäkirjan (N:o 33), joka on EUT-sopimuksen liitteenä (jäljempänä pöytäkirja N:o 33) sekä miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/54/EY (EUVL 2006, L 204, s. 23) 5 ja 12 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty kolmessa asiassa, joissa asianosaisina ovat yhtäältä EB, JS ja DP ja toisaalta Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter, Eisenbahnen und Bergbau (BVAEB) (julkishallinnon, rautateiden ja kaivosteollisuuden virkamiesten ja toimihenkilöiden sairausvakuutuslaitos, Itävalta) ja jotka koskevat kyseisten henkilöiden ansioeläkkeiden vuosittaista tarkistusta.

### **Asiaa koskevat oikeussäännöt**

#### ***Unionin oikeus***

- 3 Pöytäkirjassa N:o 33 määrätään seuraavaa:

”Sovellettaessa [SEUT] 157 artiklaa korvauksena ei pidetä ammatillisen sosiaaliturvajärjestelmän mukaisia etuuksia, jos ja sikäli kuin niiden voidaan osoittaa olevan 17 päivää toukokuuta 1990 edeltävältä työskentelykaudelta, paitsi kun on kyse työntekijöistä tai heidän jälkeensä etuuteen oikeutetuista, jotka ovat ennen tätä ajankohtaa panneet vireille oikeudenkäynnin tai esittäneet vastaavan vaatimuksen asiaan sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti.”

- 4 Direktiivin 2006/54 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on taata miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpano työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa.

Tätä varten siinä on säännöksiä, joilla pyritään panemaan yhdenvertaisen kohtelun periaate täytäntöön seuraavilla aloilla:

--

c) ammatilliset sosiaaliturvajärjestelmät.

--”

5 Kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä sovelletaan seuraavia määritelmiä:

- a) ’välitön syrjintä’: tilanne, jossa henkilöä kohdellaan sukupuolen perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa;
- b) ’välillinen syrjintä’: tilanne, jossa näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa henkilöt näiden sukupuolen perusteella erityisen epäedulliseen asemaan toiseen sukupuoleen verrattuna, paitsi jos kyseisellä säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on puolueettomasti perusteltavissa oleva oikeutettu tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia;

--

f) ’ammattilliset sosiaaliturvajärjestelmät’: järjestelmät, joita miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä 19 päivänä joulukuuta 1978 annettu neuvoston direktiivi 79/7/ETY [(EYVL 1979, L 6, s. 24)] ei koske ja joiden tarkoituksena on antaa palkansaajille ja itsenäisille ammattinharjoittajille yrityksessä tai yritysryhmässä, taloudellisen toiminnan alueella tai ammattialalla tai ammattialojen ryhmässä etuudet, jotka täydentävät lakisääteisiin sosiaaliturvajärjestelmiin kuuluvia etuuksia tai korvaavat ne, riippumatta siitä, onko näiden järjestelmien piiriin kuuluminen pakollista tai vapaaehtoista.”

6 Mainitun direktiivin 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Positiiviset toimet”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai toteuttaa [SEUT 157 artiklan 4 kohdassa] tarkoitettuja toimenpiteitä miesten ja naisten välisen täyden tosiasiallisen tasa-arvon varmistamiseksi työelämässä.”

7 Saman direktiivin II osaston 2 luku, jonka otsikko on ”Yhdenvertainen kohtelu ammatillisissa sosiaaliturvajärjestelmissä”, sisältää muun muassa direktiivin 5 ja 12 artiklan.

8 Direktiivin 2006/54 5 artiklassa, jonka otsikko on ”Syrjintäkielto”, säädetään seuraavaa:

”Rajoittamatta 4 artiklan säännösten soveltamista minkäänlaista välitöntä tai välillistä sukupuoleen perustuvaa syrjintää ei saa esiintyä ammatillisissa sosiaaliturvajärjestelmissä eikä varsinkaan, jos kysymyksessä on

- a) tällaisten järjestelmien soveltamisala tai niiden piiriin pääsemisen edellytykset;
- b) velvollisuus osallistua rahoitukseen tai maksuosuuksien laskentaperusteet;

c) etuuskien laskentaperusteet, aviopuolisosta ja huollettavista johtuvat lisäetuudet mukaan lukien, taikka etuuksiin olevan oikeuden kestoa ja jatkumista koskevat edellytykset.”

9 Kyseisen direktiivin 12 artiklassa, jonka otsikko on ”Takautuva vaikutus”, säädetään seuraavaa:

”1. Kaikkien tämän luvun työntekijöitä koskevien täytäntöönpanotoimenpiteiden on käsitettävä kaikki ammatillisiin sosiaaliturvajärjestelmiin kuuluvat etuudet, jotka on myönnetty 17 päivän toukokuuta 1990 jälkeisiltä työssäolokausilta, ja niitä on sovellettava takautuvasti tästä päivämäärästä, sanotun kuitenkin rajoittamatta niitä työntekijöitä tai heidän edunsaajiaan koskevia säännöksiä, jotka ovat ennen tätä päivämäärää panneet vireille oikeudenkäyntimenettelyn tai esittäneet sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisen vastaavan vaatimuksen. Tässä tapauksessa täytäntöönpanotoimenpiteitä on sovellettava takautuvasti 8 päivästä huhtikuuta 1976 ja niiden on käsitettävä kaikki tämän päivämäärän jälkeisten työssäolokausien perusteella myönnetyt etuudet. [Unioniin] 8 päivän huhtikuuta 1976 jälkeen ja ennen 17 päivää toukokuuta 1990 liittyneiden jäsenvaltioiden osalta kyseinen päivämäärä korvataan sillä päivämäärällä, jolloin [SEUT 157 artiklaa] on ryhdytty soveltamaan niiden alueella.

2. Edellä olevan 1 kohdan toinen virke ei estä kanteiden nostamisen aikarajoihin liittyvien kansallisten sääntöjen soveltamista niihin työntekijöihin tai heidän edunsaajiinsa, jotka ovat panneet vireille oikeudenkäyntimenettelyn tai esittäneet sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisen vastaavan vaatimuksen ennen 17 päivää toukokuuta 1990 sillä edellytyksellä, että kansalliset säännöt eivät ole vähemmän suotuisia tällaisten kanteiden osalta kuin samanlaisten kansallisten kanteiden osalta ja että ne eivät tee [unionin] oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi.

3. Niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka ovat liittyneet – – unioniin 17 päivän toukokuuta 1990 jälkeen ja jotka olivat Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen osapuolia 1 päivänä tammikuuta 1994, 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä mainittu päivämäärä 17 päivä toukokuuta 1990 korvataan 1 päivällä tammikuuta 1994.

4. Muiden jäsenvaltioiden osalta, joiden liittyminen tapahtui 17 päivän toukokuuta 1990 jälkeen, 1 ja 2 kohdassa mainittu päivämäärä 17 päivä toukokuuta 1990 korvataan päivämäärällä, jona [SEUT 157 artiklaa] ryhdyttiin soveltamaan niiden alueella.”

### ***Itävallan oikeus***

10 Liittovaltion virkamiesten, heidän jälkeensä elävien ja heidän perheenjäsentensä eläkeoikeuksista 18.11.1965 annetun liittovaltion lain (vuoden 1965 eläkelaki) (Bundesgesetz über die Pensionsansprüche der Bundesbeamten, ihrer Hinterbliebenen und Angehörigen (Pensionsgesetz 1965) (BGBl., 340/1965)), sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen aikaan (jäljempänä vuoden 1965 PG), 41 §:ssä säädetään seuraavaa:

”\_ \_

(2) Tämän lain nojalla – – maksettavia virka- ja perhe-eläkkeitä on tarkistettava samaan aikaan ja samassa määrin kuin lakisääteiseen eläkevakuutusjärjestelmään kuuluvia eläkkeitä,

1. kun eläkeoikeus on jo syntynyt ennen asianomaisen vuoden tammikuun 1 päivää

--

(4) [Yleisen sosiaalivakuutuslain (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz)] 711 §:ssä vahvistettua eläkkeiden tarkistusmenetelmää kalenterivuodelle 2018 sovelletaan analogisesti – –. Jos eläkkeitä korotetaan [yleisen sosiaalivakuutuslain] 711 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla, korotuksen kokonaismäärä on kohdistettava virka- tai perhe-eläkkeeseen.”

- 11 Yleisen sosiaalivakuutuslain (jäljempänä ASVG) 108f §:ssä, sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen aikaan, säädetään seuraavaa:

”(1) Liittovaltion sosiaaliturva-, sukupolvi- ja kuluttajansuoja-asioiden ministerin on vahvistettava tarkistuskerroin jokaiseksi kalenterivuodeksi ottamalla huomioon viitearvo.

(2) Viitearvo on vahvistettava siten, että eläkkeiden korotus vastaa viitearvon mukaisen tarkistuksen johdosta 3 momentissa tarkoitettua kuluttajahintojen nousua. Viitearvo pyöristetään kolmeen desimaaliin.

(3) Kuluttajahintojen nousu on määritettävä tarkistusvuotta edeltävän vuoden heinäkuuhun päättyneenä 12 kalenterikuukauden ajanjaksona toteutuneen keskimääräisen nousun perusteella, ja tässä yhteydessä on otettava huomioon vuoden 2000 kuluttajahintaindeksi tai sen korvaava indeksi. Tässä tarkoituksessa on laskettava Statistik Austrian julkaisemien vuosittaisten inflaatioasteiden aritmeettinen keskiarvo laskentakaudelta.”

- 12 ASVG:n 108h §:n sanamuoto on seuraava:

”(1) Kunkin vuoden tammikuun 1. päivästä alkaen

a) kaikki eläkevakuutuksesta maksettavat eläkkeet, joiden viitepäivä (223 §:n 2 momentti) on ennen kyseisen vuoden tammikuun 1. päivää

--

on kerrottava tarkistuskertoimella. --

(2) Edellä 1 momentissa tarkoitettu tarkistus toteutetaan sen eläkkeen perusteella, johon on syntynyt oikeus edellisen vuoden joulukuun 31. päivänä voimassa olleiden säännösten nojalla --”

- 13 ASVG:n 711 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Edellä 108h §:n 1 momentin ensimmäisestä virkkeestä ja 2 momentista poiketen eläkkeitä ei koroteta kalenterivuodelle 2018 tarkistuskertoimen mukaisesti vaan niitä korotetaan seuraavasti: eläkkeen kokonaismäärää (2 momentti) korotetaan

1. 2,2 prosentilla, jos se on enintään 1 500 euroa kuukaudessa

2. 33 eurolla, jos se on enintään 2 000 euroa kuukaudessa

3. 1,6 prosentilla, jos se on yli 2 000 euroa mutta vähemmän kuin 3 355 euroa kuukaudessa

4. prosenttimäärällä, joka pienenee lineaarisesti mainittujen arvojen välillä 1,6 prosentista 0 prosenttiin, jos se on yli 3 355 euroa mutta vähemmän kuin 4 980 euroa kuukaudessa.

Jos eläkkeen kokonaismäärä on yli 4 980 euroa kuukaudessa, mitään korotusta ei tehdä.

– –”

### **Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset**

- 14 Pääasian valittajat EB, JS ja DP ovat kolme ennen vuotta 1955 syntyntä miestä, jotka työskentelivät liittovaltion virkamiehinä Itävallassa. He siirtyivät eläkkeelle vuosina 2000, 2013 ja 2006. Vuonna 2017 heidän ansioeläkkeidensä bruttomäärä oli ensiksi mainitun osalta 6 872,43 euroa, toisen osalta 4 676,48 euroa ja kolmannen osalta 5 713,22 euroa kuukaudessa.
- 15 Pääasian valittajat pyysivät kukin BVAEB:tä uudelleenarvostamaan heidän ansioseläkkeidensä määrän 1.1.2018 alkaen. BVAEB totesi, että EB:n ja DP:n ansioeläkkeitä ei tullut uudelleenarvostaa, koska ne ylittivät ASVG:n 711 §:n 1 momentissa tarkoitetun ylärajan, joka on 4 980 euroa kuukaudessa. JS:n ansioeläkettä tarkistettiin korottamalla sitä 0,2989 prosenttia.
- 16 Pääasian valittajat tekivät kukin valituksen Bundesverwaltungsgerichtiin (liittovaltion hallintotuomioistuim, Itävalta), jossa he vetosivat siihen, että vuoden 1965 PG:n 41 §:n 4 momentti, luettuna yhdessä ASVG:n 711 §:n 1 momentin 4 kohdan ja viimeisen virkkeen kanssa, jonka johdosta heidän ansioeläkkeensä jäävät määriensä perusteella heistä kahden osalta kokonaan ja kolmannen osalta lähes kokonaan uudelleenarvostuksen ulkopuolelle, merkitsee heidän tilanteessaan välillistä sukupuoleen perustuvaan syrjintää, mikä on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa.
- 17 Valitustensa tueksi pääasian valittajat vetosivat siihen, että heihin sovellettava eläkkeiden tarkistamista koskeva kansallinen säännöstö on vuodesta 1995 lähtien heikentänyt heidän tilannettaan ja että vuosina 2001–2017 määrältään suurempia eläkkeitä oli tarkistettu vain vähäisessä määrin. He väittivät lisäksi, että kyseinen säännöstö aiheutti sukupuoleen perustuvaa välillistä syrjintää, ja esittivät tältä osin tilastollisen analyysin, jonka mukaan vuoden 1965 PG:n nojalla yli 4 980 euron ansioeläkettä sai kuukausittain yhteensä 8 417 miestä ja 1 040 naista, kun taas liittovaltion virkamieseläkettä sai yhteensä 79 491 miestä ja 22 470 naista.
- 18 Bundesverwaltungsgericht hylkäsi pääasian valittajien valitukset ja katsoi, että oli olemassa perusteita, joiden nojalla sukupuoleen perustuvaa syrjintää koskeva väite voitiin hylätä. Siltä osin kuin on kyse ainoastaan EB:stä ja DP:stä, kyseinen tuomioistuin totesi myös, että asiassa on riidatonta, että vuoden 1965 PG:n 41 §:n 4 momentti, luettuna yhdessä ASVG:n 711 §:n 1 momentin viimeisen virkkeen kanssa, vaikutti huomattavasti useampaan mieheen kuin naiseen.
- 19 Pääasian valittajat tekivät kyseisistä ratkaisuista Revision-valituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen eli Verwaltungsgerichtshofiin (ylin hallintotuomioistuin, Itävalta).
- 20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että pääasian valittajien ansioeläkkeet, jotka on maksettu vuoden 1965 PG:n nojalla, koska valittajat ovat syntyneet ennen vuotta 1955, kuuluvat SEUT 157 artiklan, pöytäkirjan N:o 33 ja direktiivin 2006/54 12 artiklan soveltamisalaan. Kyseinen tuomioistuin pohtii siten ensinnäkin sitä, vaikuttaako heidän valituksiinsa kyseisen

pöytäkirjan ja direktiivin 2006/54 12 artiklan vaatimus miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun ajallisesta rajoittamisesta, joka koskee Itävallan osalta ajanjaksoa ennen 1.1.1994. Kyseisen tuomioistuimen mukaan on niin, että vaikka voitaisiin katsoa, että tätä rajoitusta sovelletaan edes osittain valittajien riitauttamassa eläkkeiden tarkistuksessa kyseessä olevan kaltaisen etuuden osiin niiden työskentelykausien osalta, jotka he ovat suorittaneet ennen 1.1.1994, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä, joka perustuu muun muassa 6.10.1993 annettuun tuomioon Ten Oever (C-109/91, EU:C:1993:833), puolletaan tulkintaa, jonka mukaan mainittua rajoitusta ei voida soveltaa tällaiseen tarkistukseen ja se ei ole esteenä sille, että pääasian valittajat vetoavat vaatimukseen miesten ja naisten yhdenvertaisesta kohtelusta.

- 21 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tässä yhteydessä, että kun otetaan huomioon kyseessä oleva kansallinen säännöstö, tietyn määrän ylittävää ansioeläkettä kuukaudessa saavien liittovaltion virkamiesten eläkkeet jäävät kokonaan tai lähes kokonaan uudelleen arvostamatta vuoden 2018 osalta, kun taas pienempää eläkettä saavien kohdalla näin ei ole. Tällainen epäedullinen asema voi merkitä sukupuoleen perustuvaa syrjintää, jos se koskee huomattavasti suurempaa määrää miehiä kuin naisia. Kyseinen tuomioistuin täsmentää, että vuodesta 1997 lähtien näiden eläkkeiden vuosittainen tarkistus ei enää seuraa palveluksessa olevien virkamiesten palkkojen kehitystä vaan sen perusteella, että vuoden 1965 PG:n 41 §:ssä viitataan ASVG:hen, lähtökohtaisesti inflaatioastetta, ja tavoitteena on varmistaa edunsaajien ostovoiman säilyttäminen. Vaikka tämä järjestelmä on suunniteltu siten, että sitä on tarkoitus soveltaa yleisesti ja pitkällä aikavälillä, Itävallan lainsäätäjät on säännöllisesti turvautunut mahdollisuuteen antaa tiettyjä vuosia koskevia poikkeussäännöksiä eläkkeiden yleisestä indeksoinnista inflaatioasteen perusteella.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa eläkkeiden tarkistuksesta vuonna 2018, että Itävallan hallitus perusteli kyseistä poikkeusta sosiaalisella näkökohdalla. BVAEB vetosi myös tähän sosiaaliseen tavoitteeseen perustellakseen mahdollisen välillisen syrjinnän ja katsoi yhtäältä, että jos ansioeläkkeitä tarkistettaisiin joka vuosi samalla prosenttiluvulla, niiden tasojen välille syntyisi lyhyessä ajassa ”kuilu, jolle ei ole perusteita”, ja toisaalta se katsoi, että suurimpia eläkkeitä voisi korottaa vähemmän heikentämättä niiden arvoa tai eläkkeensaajien elintasoa, joten tällainen tarkistus on hyväksyttävä ja yhteisvastuu edellyttää sitä, kun otetaan huomioon valtion käytettävissä olevan koko tarkistusbudjetin rahoitus.
- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin, voidaanko näillä perusteilla perustella mahdollinen välillinen syrjintä ja noudatetaanko suhteellisuusperiaatteen vaatimuksia. Kyseinen tuomioistuin on epävarma erityisesti siitä, onko kyseessä olevien eläkkeiden tarkistusta koskeva kansallinen säännöstö tarpeellinen, asianmukainen ja johdonmukainen. Kyseisen säännösten sisältämä toimenpide koskee ainoastaan ansioeläkkeen saajia ja lisäksi ainoastaan tiettyjä eläkkeensaajia, vaikka on olemassa muita mukautettuja sosiaalipoliittisia välineitä, kuten progressiiviset tuloveroprosentit, tulonsiirrot ja muut verovaroin rahoitetut avustusetuudet. Lisäksi kansallisessa oikeudessa säädetään, että eläkkeellä olevat liittovaltion virkamiehet, joihin sovelletaan vuoden 1965 PG:n 41 §:ää, ovat erityisessä tilanteessa, joka erottaa heidät sellaisista henkilöistä, joille maksetaan eläkettä ASVG:n kaltaisen sosiaaliturvalainsäädännön mukaisesti. Kyseisten virkamiesten ansioeläkkeitä on nimittäin Verfassungsgerichtshofin (perustuslakituomioistuin, Itävalta) oikeuskäytännön mukaan pidettävä julkisoikeudellisena palkkana palvelusajan työsuorituksista vakituudessa työsuhteessa. Vaikka sosiaaliturvajärjestelmien mukaisesti maksettavat eläkkeet perustuvat maksuperusteiseen rahoitusjärjestelmään ja vakuutuslaitos huolehtii eläkkeiden maksamisesta, palveluksessa olevien virkamiesten suorittamat maksut kohdennetaan valtion talousarvioon, eikä vuoden 1965 PG:n perusteet vastaa kyseisten järjestelmien perusteita.

- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa vielä, että kansallinen lainsäätäjät ei toteuttanut ”sosiaaliseen kompensaatioon” tähtäävää toimenpidettä palveluksessa olevien virkamiesten hyväksi, joiden palkkoja korotettiin vuonna 2018 yli inflaatioasteen ja ilman porrastetusti alenevaa asteikkoa, jotta he hyötyisivät talouskasvusta. Kyseinen lainsäätäjät ei myöskään soveltanut kyseistä tarkistusjärjestelmää muihin ammatillisiin sosiaaliturvajärjestelmiin, kuten esimerkiksi yksityiseen järjestelmään, perustuviin ansioeläkkeisiin, lukuun ottamatta valtioon sidoksissa olevien yritysten maksamien eläkkeiden rajattua ryhmää. Kyseinen tuomioistuin pohtii myös sitä, onko väitetyn syrjivän toimenpiteen oikeasuhteisuutta ja johdonmukaisuutta tarkasteltaessa otettava huomioon se, ettei kyseinen toimenpide ollut erillään muista toimenpiteistä, koska pääasian valittajat vetoavat eläkkeelle siirtymisensä jälkeen toteutettujen eläkkeiden määrää koskevien eri tarkistustoimenpiteiden kumulatiivisiin vaikutuksiin.
- 25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lopuksi, että Bundesverwaltungsgericht on todennut, että suurempia eläkkeitä saavien eläkkeensaajien, jotka ovat pääosin miehiä, epäedullista kohtelua on tarkasteltava siitä näkökulmasta, että naiset ovat perinteisesti olleet epäedullisemmassa asemassa eli aliedustettuina sellaisissa tehtävissä, joissa on parempi palkka. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii myös, mitä johtopäätöksiä tällaisesta toteamuksesta on tehtävä pääasian kannalta.
- 26 Tässä tilanteessa Verwaltungsgerichtshof päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen ajallisen soveltamisalan rajoittamista, joka seuraa [17.5.1990 annetusta tuomiosta Barber (C-262/88, EU:C:1990:209)] sekä [pöytäkirjasta N:o 33] ja [direktiivin 2006/54] 12 artiklasta, tulkittava siten, että (itävaltalainen) eläkkeensaaja ei voi lain nojalla vedota yhdenvertaiseen kohteluun tai voi vedota siihen vain (osittain) eli 1.1.1994 jälkeisten työskentelykausien osalta tukeakseen väitettään, jonka mukaan häntä on syrjitty pääasiassa sovelletun kaltaisilla vuoden 2018 virkamieseläkkeiden tarkistusta koskevilla säännöksillä?
- 2) Onko miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun vaatimusta tulkittava (SEUT 157 artiklan perusteella, luettuna yhdessä direktiivin 2006/54 5 artiklan kanssa) siten, että pääasiassa sovellettavista vuoden 2018 eläkkeiden tarkistusta koskevista säännöksistä – mahdollisesti – seuraavan kaltainen välillinen syrjintä on oikeutettua silloinkin, kun otetaan huomioon jo aiemmin käyttöönotetut vastaavanlaiset toimenpiteet ja niiden kumulatiivisen vaikutuksen aiheuttama huomattava menetys suhteessa inflaatioon mukautettuun virkaeläkkeiden reaaliarvoon (tapauksen mukaan 25 prosenttia), erityisesti
- suurempien ja pienempien virkaeläkkeiden välisen (yhtenäiseen prosenttilukuun perustuvan säännöllisen tarkistuksen aiheuttaman) ’kuilun’ estämiseksi, vaikka se olisi puhtaasti nimellinen eikä vaikuttaisi arvojen väliseen suhteeseen,
  - sellaisen yleisen ’sosiaalisen näkökohdan’ edistämiseksi, jonka tarkoituksena on vahvistaa pienempien virkaeläkkeiden saajien ostovoimaa, vaikka a) tämä tavoite voitaisiin saavuttaa myös ilman suurempien eläkkeiden tarkistusta koskevaa rajoitusta ja b) lainsäätäjät ei ole säätänyt vastaavasta toimenpiteestä ostovoiman lujittamiseksi virkamiesten pienempien palvelusajan palkkojen inflaatiotarkistuksen yhteydessä (suurempien palvelusajan palkkojen tarkistuksen kustannuksella), eikä se ole säätänyt muista ammatillisista sosiaaliturvajärjestelmistä (joissa valtio ei ole mukana) maksettavien eläkkeiden määrän



tarkistamiseen kohdistuvista vastaavista toimista pienempien eläkkeiden ostovoiman lujittamiseksi (suurempien eläkkeiden tarkistuksen kustannuksella),

- ’järjestelmän’ säilyttämiseksi ja rahoittamiseksi, vaikka virkamiesten virkaeläkkeitä ei maksa vakuutuslaitos vakuutustyyppisestä ja maksuihin perustuvasta järjestelmästä vaan liittovaltio eläkkeellä olevien virkamiesten työnantajana palkkana suoritetusta työstä, joten ratkaisevaa merkitystä ei ole järjestelmän säilyttämisellä tai rahoittamisella vaan viime kädessä ainoastaan talousarvioon liittyvillä seikoilla,
- koska sen, että asia koskee tilastollisesti selvästi suurempaa määrää miehiä suurempia virkaeläkkeitä saavien ryhmässä, on katsottava johtuvan siitä, että erityisesti aiemmin naisilla ei yleensä ollut yhtäläisiä mahdollisuuksia työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa, ja tämä on itsenäinen oikeuttamisperuste tai (tätä ennen) sulkee lähtökohtaisesti pois olettamuksen siitä, että kyse on direktiivissä 2006/54 tarkoitetusta sukupuoleen perustuvasta välillisestä syrjinnästä miesten vahingoksi, tai
- koska järjestelmä on sallittu SEUT 157 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuna positiivisena toimenpiteenä?”

## **Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu**

### *Ensimmäinen kysymys*

- 27 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko pöytäkirjaa N:o 33 ja direktiivin 2006/54 12 artiklaa tulkittava siten, että niissä tarkoitettua miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen ajallisten vaikutusten rajoittamista sovelletaan sellaiseen kansalliseen säännöstöön, joka koskee ammatillisen sosiaaliturvajärjestelmän perusteella maksettavien ansioeläkkeiden vuosittaista tarkistusta, jota sovelletaan kyseisessä pöytäkirjassa ja säännöksessä tarkoitettuna päivämäärän jälkeen.
- 28 Aluksi on muistutettava, että SEUT 157 artiklassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan miehille ja naisille maksetaan samasta tai samanarvoisesta työstä sama palkka.
- 29 Kuten direktiivin 2006/54 1 artiklasta ilmenee, kyseisessä direktiivissä on säännöksiä, joilla pyritään panemaan täytäntöön miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaate muun muassa ammatillisten sosiaaliturvajärjestelmien osalta.
- 30 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee ja kuten unionin tuomioistuin on jo todennut, vuoden 1965 PG:n nojalla maksetun Itävallan liittovaltion virkamiesten ansioeläkkeen kaltainen ansioeläke kuuluu ensinnäkin SEUT 157 artiklassa tarkoitettuna palkan käsitteen alaan siltä osin kuin sen määrä riippuu palveluskausista ja niihin rinnastettavista kausista sekä virkamiehelle maksetun palkan suuruudesta ja kun eläke on työnantajan työntekijöilleen suoraan työsuhteen perusteella tulevaisuudessa maksama rahamääräinen suoritus. Eläke on nimittäin katsottu kansallisessa oikeudessa palkaksi, jonka maksamista jatketaan palvelussuhteessa, joka jatkuu vielä senkin jälkeen kun virkamiehelle on alettu myöntää eläke-etuuksia (ks. vastaavasti tuomio 21.1.2015, Felber, C-529/13, EU:C:2015:20, 23 kohta).

- 31 Toiseksi tällaista eläkettä maksetaan direktiivin 2006/54 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettuna sellaisen ammatillisen sosiaaliturvajärjestelmän nojalla, joka tarjoaa tiettyyn ammattialaan kuuluville jäsenille etuuksia, joiden tarkoituksena on korvata lakisääteisiin sosiaaliturvajärjestelmiin kuuluvat etuudet. Itävallassa liittovaltion virkamiehet suljetaan nimittäin pois ASVG:llä perustetun eläkevakuutusjärjestelmän piiristä liittovaltion virassa työskentelyn vuoksi siltä osin kuin heidän palvelussuhteensa antaa heille oikeuden eläke-etuuksiin, jotka vastaavat kyseisen eläkevakuutusjärjestelmän mukaisia etuuksia (ks. vastaavasti tuomio 16.6.2016, Lesar, C-159/15, EU:C:2016:451, 28 kohta).
- 32 Ensiksi on syytä muistuttaa, että pöytäkirjan N:o 33 sanamuodon mukaan sovellettaessa SEUT 157 artiklaa korvauksena ei pidetä ammatillisen sosiaaliturvajärjestelmän mukaisia etuuksia, ”jos ja sikäli kuin” niiden voidaan osoittaa olevan 17 päivää toukokuuta 1990 ”edeltävältä” työskentelykaudelta. Tämä pätee myös sanamuotoon direktiivin 2006/54 12 artiklan 1 kohdassa, jossa säädetään, että kyseisen direktiivin II osaston 2 luvun säännösten, jotka koskevat yhdenvertaista kohtelua mainituissa järjestelmissä, täytäntöönpanotoimenpiteiden on käsitettävä ”kaikki” tällaisiin järjestelmiin kuuluvat etuudet, jotka on myönnetty kyseisen päivämäärän ”jälkeisiltä” työsuorituskaudelta.
- 33 Koska kyseisessä pöytäkirjassa ja säännöksessä tarkoitettu miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen ajallisten vaikutusten rajoittaminen on poikkeus EUT-sopimuksessa määrätystä pääsäännöstä, sitä on tulkittava suppeasti.
- 34 Toiseksi on todettava, että pöytäkirjan N:o 33 sanamuoto on sama kuin EY:n perustamissopimuksen liitteenä olevan ja EY 141 artiklaa koskevan pöytäkirjan (N:o 17) sanamuoto; nämä pöytäkirjat ovat selvästi yhteydessä 17.5.1990 annettuun tuomioon Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), koska niissä viitataan nimenomaan kyseisen tuomion julistamispäivään.
- 35 Kuten unionin tuomioistuimien on täsmentänyt 6.10.1993 antamassaan tuomiossa Ten Oever (C-109/91, EU:C:1993:833), 17.5.1990 annetun tuomion Barber (C-262/88, EU:C:1990:209) nojalla EY:n perustamissopimuksen 119 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 141 artikla, josta puolestaan on tullut SEUT 157 artikla) välittömään oikeusvaikutukseen voidaan vedota tarkoituksin vaatia tasa-arvoista kohtelua ammatillisten eläkejärjestelmien yhteydessä ainoastaan sellaisten etuuksien osalta, jotka perustuvat mainitun tuomion antamispäivän eli 17.5.1990 jälkeisiin työskentelykausiin, paitsi kun on kyse työntekijöistä tai heidän jälkeensä etuuteen oikeutetuista, jotka ovat ennen tätä ajankohtaa panneet vireille oikeudenkäynnin tai esittäneet vastaavan vaatimuksen sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti (tuomio 23.10.2003, Schönheit ja Becker, C-4/02 ja C-5/02, EU:C:2003:583, 100 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 36 Oikeusvarmuutta koskevat pakottavat seikat estävät nimittäin sen, että oikeudellisia tilanteita, joiden oikeusvaikutukset ovat päättyneet menneisyydessä, arvioidaan uudelleen, kun useiden eläkejärjestelmien taloudellinen tasapaino olisi tällöin vaarassa järkkyä taannehtivasti (ks. vastaavasti tuomio 23.10.2003, Schönheit ja Becker, C-4/02 ja C-5/02, EU:C:2003:583, 99 kohta).
- 37 Tämä rajoitus toistetaan pöytäkirjassa N:o 33 ja se on myös direktiivin 2006/54 12 artiklan 1 kohdassa.
- 38 Siltä osin kuin on kyse Itävallan tasavallasta 17.5.1990 annetussa tuomiossa Barber (C-262/88, EU:C:1990:209) tarkoitettu viitepäivämäärä on korvattu kyseisen direktiivin 12 artiklan 3 kohdassa päivämäärällä 1.1.1994.

- 39 Kolmanneksi on muistutettava, että SEUT 157 artiklassa tarkoitettu mies- ja naispuolisten työntekijöiden samapalkkaisuutta koskeva periaate kuuluu unionin perusteisiin. Lisäksi on todettava, että SEU 3 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan mukaan unioni edistää muun muassa naisten ja miesten tasa-arvoa ja että Euroopan unionin perusoikeuskirjan 23 artiklassa todetaan, että naisten ja miesten välinen tasa-arvo on varmistettava kaikilla aloilla, työelämä ja palkkaus mukaan lukien (ks. vastaavasti tuomio 3.6.2021, Tesco Stores, C-624/19, EU:C:2021:429, 33 ja 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 40 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä vuodeksi 2018 säädetty ansioeläkkeiden vuosittainen tarkistus lasketaan sen ansioeläkkeen määrän perusteella, jota edunsaaja sai edellisenä vuonna ja johon oikeus oli jo muodostunut, ja kyseinen tarkistus suoritetaan porrastetusti alenevasti eikä tietyn määrän ylittäviä eläkkeitä enää tarkisteta. Kyseinen tarkistus ei myöskään riipu asianomaisen edunsaajan työskentely- tai vakuutuskausien ajankohdasta.
- 41 Pääasian valittajat vetoavat ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen ainoastaan kyseisen kansallisen säännösten osalta, jolla ei ole takautuvaa vaikutusta. Lisäksi valittajat ovat siirtyneet eläkkeelle 1.1.1994 jälkeen ja saavat eläkettä, jonka alkamispäivää tai alun perin vahvistettua määrää he eivät ole riitauttaneet. He eivät ole myöskään riitauttaneet eläkkeidensä määrää, joka liittyy aiemmin suoritettuihin maksuihin tai päivämäärää 1.1.1994 edeltäviin työskentelykausiin.
- 42 Kun otetaan huomioon tämän tuomion 32–39 kohdassa pääosin esitetyt seikat, pöytäkirjaa N:o 33 ja direktiivin 2006/54 12 artiklaa ei ole tulkittava siten, että kyseisessä pöytäkirjassa ja säännöksessä tarkoitettua miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen ajallisten vaikutusten rajoittamista olisi sovellettava ansioeläkkeiden vuosittaiseen tarkistukseen, koska tällaisesta mekanismista ei seuraa, että ennen kyseisessä pöytäkirjassa ja säännöksessä tarkoitettua viitepäivämäärää kertyneet eläkeoikeudet tai ennen sitä maksetut eläkkeet kyseenalaistetaan. Näin ollen kyseiseen rajoitukseen ei nyt käsiteltävässä asiassa voida vedota pääasian valittajia vastaan sellaisen ansioeläkkeiden vuosittaisen tarkistuksen osalta, josta pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä on kyse ja joka koskee yksinomaan vuotta 2018.
- 43 Ensimmäiseen kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että pöytäkirjaa N:o 33 ja direktiivin 2006/54 12 artiklaa on tulkittava siten, että niissä tarkoitettua miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen ajallisten vaikutusten rajoittamista ei sovelleta sellaiseen kansalliseen säännöstöön, joka koskee ammatillisen sosiaaliturvajärjestelmän perusteella maksettavien ansioeläkkeiden vuosittaista tarkistusta, jota sovelletaan kyseisessä pöytäkirjassa ja säännöksessä tarkoitettuna päivämäärän jälkeen.

### *Toinen kysymys*

- 44 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko SEUT 157 artiklaa ja direktiivin 2006/54 5 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, joka koskee kansallisten virkamiesten ansioeläkkeen määrän perusteella porrastetusti alenevaa kyseisten eläkkeiden määrän vuosittaista tarkistusta siten, että tietyn määrän ylittävät eläkkeet jätetään kokonaan tarkistamatta.

- 45 Kyseisen direktiivin 5 artiklan c alakohdan mukaan minkäänlaista välitöntä tai välillistä sukupuoleen perustuvaa syrjintää ei saa esiintyä ammatillisissa sosiaaliturvajärjestelmissä, jos kysymyksessä on etuuksien laskentaperusteet.
- 46 Heti aluksi on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen säännöstö ei merkitse välitöntä syrjintää, koska sitä sovelletaan erotuksetta mies- ja naispuolisiin työntekijöihin.
- 47 Sen kysymyksen osalta, merkitseekö tällainen säännöstö välillistä syrjintää, sellaisena kuin se on määritelty mainitun direktiivin 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa, ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että vuoden 1965 PG:n 41 §:n 4 momentin, luettuna yhdessä ASVG:n 711 §:n 1 momentin kanssa, nojalla Itävallan liittovaltion virkamiehet, jotka saavat tietyn määrän ylittävää ansioeläkettä kuukaudessa, ovat epäedullisemmassa asemassa kuin virkamiehet, joiden ansioeläke on pienempi, koska ensiksi mainittujen virkamiesten eläkkeiden määrää ei ole korotettu tai sitä on korotettu vähemmän. Tällaisella säännöstöllä kohdellaan siten Itävallan liittovaltion virkamiehiä eri tavalla näennäisesti neutraalin kriteerin eli heidän eläkkeensä määrän perusteella.
- 48 Siltä osin kuin on kyse siitä, saattaako tämä erilainen kohtelu yhtä sukupuolta olevia henkilöitä erityisen epäedulliseen asemaan toista sukupuolta oleviin henkilöihin verrattuna, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasian valittajien esittämien seikkojen ja Bundesverwaltungsgerichtin esittämien toteamusten perusteella ei ole poissuljettua, että välillistä sukupuoleen perustuvaa syrjintää koskevat edellytykset täyttyvät tilastollisesti. Erityisesti kahden pääasian valittajan osalta on riidatonta, että vuoden 1965 PG:n 41 §:n 4 momentti, luettuna yhdessä ASVG:n 711 §:n 1 momentin viimeisen virkkeen kanssa, vaikuttaa huomattavasti useampaan mieheen kuin naiseen, koska kyseisessä säännöstössä vahvistetun enimmäismäärän ylittäviä eläkkeitä saavien ryhmään kuuluu enemmän miehiä.
- 49 Unionin tuomioistuin on jo todennut tästä, että tällaisesta erityisen epäedullisesta asemasta voidaan katsoa olevan kyse muun muassa silloin, jos osoitetaan, että kansallinen säännöstö vaikuttaa kielteisesti huomattavasti suurempaan osuuteen yhtä sukupuolta olevista henkilöistä verrattuna toista sukupuolta oleviin henkilöihin (ks. vastaavasti tuomio 24.9.2020, YS (Ylemmän henkilöstön ammatilliset lisäeläkkeet), C-223/19, EU:C:2020:753, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 50 Niiden tosiseikkojen arviointi, joiden perusteella voidaan olettaa kyseessä olevan välillinen syrjintä, kuuluu kansallisille tuomioistuimille kansallisen oikeuden tai kansallisten käytäntöjen mukaisesti, ja kansallisessa oikeudessa tai kansallisissa käytännöissä voidaan määrätä erityisesti, että välillinen syrjintä voidaan osoittaa mitä tahansa keinoa käyttäen ja myös tilastotietojen perusteella. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on siten arvioida, missä määrin sille esitetyt tilastotiedot ovat päteviä ja voidaanko ne ottaa huomioon; sen on toisin sanoen arvioitava muun muassa, voidaanko niiden katsoa ilmaisevan muuta kuin täysin satunnaisia tai suhdanteita kuvaavia ilmiöitä ja ovatko ne riittävän merkityksellisiä (tuomio 24.9.2020, YS (Ylemmän henkilöstön ammatilliset lisäeläkkeet), C-223/19, EU:C:2020:753, 50 ja 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 51 Mikäli tilastot, jotka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi ottaa huomioon, todella osoittaisivat, että kyseessä olevan kansallisen säännöstön soveltamisalaan kuuluvien yhtä sukupuolta olevien työntekijöiden prosenttiosuus on huomattavasti korkeampi kuin toista sukupuolta olevien työntekijöiden, jotka myös kuuluvat kyseisen säännöstön soveltamisalaan, olisi

- katsottava, että tällainen tilanne merkitsee direktiivin 2006/54 5 artiklan c alakohdan vastaista sukupuoleen perustuvaa välillistä syrjintää, ellei tätä säännöstöä voida perustella objektiivisilla seikoilla, joilla ei ole mitään tekemistä sukupuoleen perustuvan syrjinnän kanssa (ks. vastaavasti tuomio 6.12.2007, Voß, C-300/06, EU:C:2007:757, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 24.9.2020, YS (Ylemmän henkilöstön ammatilliset lisäeläkkeet), C-223/19, EU:C:2020:753, 54 kohta).
- 52 Tällaisessa tapauksessa kyseisen tuomioistuimen olisi siis tutkittava, missä määrin tällaista erilaista kohtelua voidaan kuitenkin perustella sellaisilla seikoilla, joilla ei ole mitään tekemistä sukupuoleen perustuvan syrjinnän kanssa, kuten direktiivin 2006/54 2 artiklan 1 kohdan b alakohdasta ilmenee.
- 53 Tältä osin on muistutettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan asia on näin erityisesti, jos valituilla toimenpiteillä toteutetaan sosiaalipolitiikan hyväksyttävää tavoitetta, jos toimenpiteet ovat soveliaita asianomaisella säännöstöllä tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi ja jos ne ovat sitä varten tarpeellisia, minkä lisäksi tällaisten toimenpiteiden voidaan katsoa olevan omiaan takaamaan kyseessä olevan tavoitteen vain, jos ne tosiasiallisesti vastaavat pyrkimykseen saavuttaa tavoite ja jos ne toteutetaan johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti (ks. vastaavasti tuomio 17.7.2014, Leone, C-173/13, EU:C:2014:2090, 53 ja 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 24.9.2020, YS (Ylemmän henkilöstön ammatilliset lisäeläkkeet), C-223/19, EU:C:2020:753, 56 kohta).
- 54 Unionin tuomioistuin on lisäksi katsonut, että jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta, kun ne valitsevat toimenpiteet, joilla ne voivat toteuttaa sosiaali- ja työllisyyspoliittiset tavoitteensa (tuomio 24.9.2020, YS (Ylemmän henkilöstön ammatilliset lisäeläkkeet), C-223/19, EU:C:2020:753, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 55 Oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että vaikka viime kädessä kansallisen tuomioistuimen, jonka yksinomaiseen toimivaltaan tosiseikkojen arviointi ja kansallisen lainsäädännön tulkinta kuuluvat, on päätettävä, onko sen käsiteltäväksi saatetussa asiassa kyseessä oleva lainsäädännös perusteltavissa kyseisellä objektiivisella seikalla ja miltä osin se on perusteltavissa, unionin tuomioistuin, jonka tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllisiä vastauksia, on toimivaltainen antamaan ohjeita, joiden avulla kansallinen tuomioistuin voi antaa ratkaisunsa (ks. vastaavasti tuomio 24.9.2020, YS (Ylemmän henkilöstön ammatilliset lisäeläkkeet), C-223/19, EU:C:2020:753, 58 kohta).
- 56 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella säännöstöllä pyritään säilyttämään ansioeläkkeiden saajien ostovoima suosimalla ”sosiaalisen kompensaaion” avulla pieniä ansioeläkkeitä suhteessa suurempiin eläkkeisiin, jotta vältetään se, että näiden eläkkeiden välille kasvaa liian suuri ero ja varmistetaan niiden kestävä rahoitus.
- 57 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan on niin, että vaikka talousarvioon liittyvillä näkökohdilla ei voida perustella jompaankumpaan sukupuoleen kohdistuvaa syrjintää, eläkkeiden kestävä rahoituksen varmistamista ja valtion rahoittamien eläkkeiden välisten tasoerojen vähentämistä koskevia päämääriä voidaan pitää hyväksyttävänä sosiaalipoliittisina tavoitteina, joilla ei ole mitään tekemistä sukupuoleen perustuvan syrjinnän kanssa (ks. vastaavasti tuomio 24.9.2020, YS (Ylemmän henkilöstön ammatilliset lisäeläkkeet), C-223/19, EU:C:2020:753, 61 kohta ja tuomio 21.1.2021, INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, 38 kohta).

- 58 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella säännöstöllä tavoitellaan hyväksyttäviä sosiaalipoliittisia tavoitteita, joilla ei ole mitään tekemistä sukupuoleen perustuvan syrjinnän kanssa.
- 59 Siltä osin kuin on kysymys yhtäältä siitä, täyttääkö kyseinen säännöstö tämän tuomion 53 kohdassa mieleen palautetut oikeasuhteisuuden vaatimukset, ja toisaalta erityisesti sen asianmukaisuudesta, unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista tiedoista ilmenee, että kyseisen säännöstön nojalla voidaan korottaa ainoastaan keskisuuria tai pieniä ansioeläkkeitä ja että samalla varmistetaan muun muassa se, että pienempiä eläkkeitä korotetaan inflaatioastetta enemmän, ja siten osallistutaan eläkkeiden kestäväan rahoitukseen ja niiden välisten erojen vähentämiseen.
- 60 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut, ansioeläkkeiden indeksitarkistus inflaatioasteen perusteella ei itessään muuta eri eläkkeiden tasoeroja, ja matemaattiselta kannalta niiden välinen ero pysyy muuttumattomana. Hintojen nousu vaikuttaa kuitenkin enemmän pienempiä ansioeläkkeitä saavien henkilöiden elintasoon. Lisäksi on todettava, että koska pääasiassa kyseessä oleva säännöstö koskee ainoastaan etuuksia, joiden määrä ylittää tietyn kynnyksarvon, sen vaikutuksena on lähentää näiden etuuksien määrää pienempien eläkkeiden tasoa kohti.
- 61 Siltä osin kuin on kyse siitä, onko tämä säännöstö pantu täytäntöön johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti, on todettava, että – kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ja Itävallan hallituksen kirjallisista huomautuksista ilmenee – kyseistä säännöstöä sovelletaan kaikkiin virkamiesten ansioeläkkeisiin mutta myös sellaisten ansioeläkkeiden saajiin, jotka perustuvat valtion määräysvallassa olevien yritysten ammatillisiin sosiaaliturvajärjestelmiin ja ASVG:ssä säädettyyn lakisääteiseen eläkevakuutusjärjestelmään. Pääasiassa kyseessä olevaa eläkkeiden vuosittaista tarkistusta sovelletaan siten kaikkiin valtion eläkettä saaviin, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava.
- 62 Kun otetaan huomioon tämän tuomion 54 kohdassa mainittu laaja harkintavalta, joka jäsenvaltioilla on niiden valitessa toimenpiteitä, joilla ne voivat toteuttaa sosiaali- ja työllisyyspoliittiset tavoitteensa, tarkistustoimenpiteen täytäntöönpanon johdonmukaisuutta ei voida kyseenalaistaa pelkästään sillä, että käytössä on jo muita erityisiä sosiaalipoliittisia välineitä, joilla pyritään tukemaan pienituloisia.
- 63 Edellä todettu pätee myös siihen, että yksityisiin ammatillisiin sosiaaliturvajärjestelmiin perustuviin eläkkeisiin ja palveluksessa olevien virkamiesten palkkoihin ei ole sovellettu tällaista tarkistustoimenpidettä.
- 64 Nämä yksityiset järjestelmät eivät ensinnäkään ole riippuvaisia valtiosta, jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittamasta tarkistuksesta muuta johdu. Toiseksi palveluksessa olevien virkamiesten osalta on niin, että vaikka kansallisen oikeuden mukaan heidän nimityksestä seuraa vakituinen työsuhde ja heidän ansioeläkkeensä vastaa palkkaa, joka valtion on maksettava korvauksena palvelusajan työsuorituksista, ennakkoratkaisupyynnöstä ja Itävallan hallituksen kirjallisista huomautuksista ilmenee myös, että virkamiesten eläkejärjestelmään on tehty useita muutoksia noin 20 vuoden ajan sen mukauttamiseksi ASVG:ssä säädettyyn järjestelmään. Erityisesti on todettava, että heidän eläkkeidensä tarkistus ei enää seuraa palveluksessa olevien virkamiesten palkkakehitystä vaan lähtökohtaisesti inflaatioasteen kehitystä, kuten viimeksi mainitun järjestelmän perusteella maksettavissa eläkkeissä. Kun lisäksi otetaan huomioon pääasiassa kyseessä olevan kansallisen säännöstön tavoitteet, eläkkeellä olevat ja palveluksessa

- olevat virkamiehet eivät näytä olevan toisiinsa rinnastettavassa tilanteessa, koska tavoite, joka on muun muassa ansioeläkkeiden välisten erojen vähentäminen, jotta vältettäisiin se, että eläkkeiden tasojen välille syntyy ajan mittaan kuilu, edellyttää eron tekemistä eläkkeiden ja palkkojen hallinnoinnin välillä.
- 65 Se seikka, että virkamiesten ansioeläkkeitä ei maksa vakuutuslaitos, jolle he ovat suorittaneet eläkevakuutusmaksunsa, vaan suoraan valtio, ei myöskään vaikuta ratkaisevalta seikalta, kun otetaan huomioon se, että antaessaan pääasiassa kyseessä olevan kansallisen säännösten Itävallan lainsäätäjän tavoitteena oli ansioeläkkeiden kestävä rahoitus ja niiden välisten eroja vähentäminen. Eläkkeiden tarkistuksessa ei myöskään ole kyse etuudesta, joka olisi maksettujen eläkemaksujen vastike (ks. vastaavasti tuomio 20.10.2011, Brachner, C-123/10, EU:C:2011:675, 79 kohta).
- 66 Näin ollen kyseinen säännöstö näytetään pannun täytäntöön järjestelmällisesti ja johdonmukaisesti, ellei tarkistuksista, jotka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tältä osin tehtävä, muuta johdu.
- 67 Kyseinen säännöstö ei myöskään näytä ylittävän sitä, mikä on tarpeen tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi. Pääasian valittajat tosin vetoavat siihen, että heidän ansioeläkkeidensä määrä on huomattavasti alempi verrattuna siihen, jos he olisivat eläkkeelle siirtymisen jälkeen hyötäneet kansallisen oikeuden nojalla vuosittain inflaatiota vastaavasta tarkistuksesta. On kuitenkin todettava, että pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä otetaan huomioon asianomaisten henkilöiden maksukyky. ASVG:n 711 §:ssä, johon vuoden 1965 PG:n 41 §:n 4 momentissa viitataan, säädetyt eläkkeiden korotusten rajoitukset porrastetaan nimittäin myönnettyjen etuuksien määrän mukaan, ja tällainen korotus on suljettu pois vain kaikkein suurimpien eläkkeiden osalta.
- 68 Tässä tilanteessa ei ole tarpeen selvittää, voidaanko nämä rajoitukset perustella SEUT 157 artiklan 4 kohdan tai direktiivin 2006/54 3 artiklan kannalta. Joka tapauksessa on syytä muistuttaa, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kyseistä määräystä ja säännöstä ei kuitenkaan voida soveltaa kansalliseen säännöstöön, jolla ainoastaan myönnetään naisille lisäetuus eläkkeeseen puuttumatta ongelmiin, joita naisille voi ilmetä heidän ammattiuransa aikana, ja joka ei näytä kompensoivan naisten urakehitykselle aiheutuvia haittoja auttamalla heitä urallaan ja näin toteuttavan miesten ja naisten välistä täyttä tosiasiallista tasa-arvoa työelämässä (ks. vastaavasti tuomio 12.12.2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Äitien lisäeläke), C-450/18, EU:C:2019:1075, 65 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 69 Kun otetaan huomioon kaikki nämä seikat, toiseen kysymykseen on vastattava, että SEUT 157 artiklaa ja direktiivin 2006/54 5 artiklan c alakohtaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle säännöstölle, joka koskee kansallisten virkamiesten ansioeläkkeen määrän perusteella porrastetusti alenevaa kyseisten eläkkeiden määrän vuosittaista tarkistusta siten, että tietyn määrän ylittävät eläkkeet jätetään kokonaan tarkistamatta, siinä tapauksessa, että kyseinen säännöstö vaikuttaa kielteisesti huomattavasti suurempaan osuuteen miespuolisista kuin naispuolisista edunsaajista, edellyttäen, että kyseisellä säännöstöllä pyritään johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti varmistamaan ansioeläkkeiden kestävä rahoitus ja vähentämään valtion rahoittamien eläkkeiden välisiä tasoeroja ylittämättä sitä, mikä on tarpeen näiden päämäärien saavuttamiseksi.

## Oikeudenkäyntikulut

- 70 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) SEUT 157 artiklasta tehtyä pöytäkirjaa (N:o 33), joka on EUT-sopimuksen liitteenä, ja miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/54/EY 12 artiklaa on tulkittava siten, että niissä tarkoitettua miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen ajallisten vaikutusten rajoittamista ei sovelleta sellaiseen kansalliseen säännöstyöhön, joka koskee ammatillisen sosiaaliturvajärjestelmän perusteella maksettavien ansioeläkkeiden vuosittaista tarkistusta, jota sovelletaan kyseisessä pöytäkirjassa ja säännöksessä tarkoitettuna päivämäärän jälkeen.
- 2) SEUT 157 artiklaa ja direktiivin 2006/54 5 artiklan c alakohtaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle säännöstyölle, joka koskee kansallisten virkamiesten ansioeläkkeen määrän perusteella porrastetusti alenevaa kyseisten eläkkeiden määrän vuosittaista tarkistusta siten, että tietyn määrän ylittävät eläkkeet jätetään kokonaan tarkistamatta, siinä tapauksessa, että kyseinen säännöstö vaikuttaa kielteisesti huomattavasti suurempaan osuuteen miespuolisista kuin naispuolisista edunsaajista, edellyttäen, että kyseisellä säännöstyöllä pyritään johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti varmistamaan ansioeläkkeiden kestävä rahoitus ja vähentämään valtion rahoittamien eläkkeiden välisiä tasoeroja ylittämättä sitä, mikä on tarpeen kyseisten päämäärien saavuttamiseksi.

Allekirjoitukset